№ 26 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 7 **1891** ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՄԱՐՏԻ 7 № 26

ՏԱՍՆ ԵՒ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի, կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 7 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ», կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ.

ՆԵՐԿԱՅ **1891** ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն ձիրքով և նոյն պրոգրամայով: Մենք կը ստանանք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, տասն և մէկ ամսվանը՝ 9 րուբլի, վեց ամսվանը՝ 6 րուբլի.

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը).

Կայսերութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Ցայտարարութիւններ ընդունվում են թէ հայերէն, թէ ռուսերէն և թէ օտար լեզուներով. բառին վճարվում է 2 կոպէկ.

«Մշակի» առաջին երեսի վրա մասնաւոր յայտարարութիւններ չեն տպագրվում, այլ տպագրվում են միմիայն՝ լրագիրների յայտարարութիւնները, մահացուցակները և պաշտօնական հաստատութիւնների յայտարարութիւնները, որոնց համար կրկնակի է վճարվում: Մահացուցակի տպագրելը առաջին երեսի վրա արժէ 4 րուբլի, իսկ չորրորդ երեսի վրա՝ 2 րուբլի:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ սրանով յայտնում է ընկերութեան պ.պ. անդամներին, որ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

փետրվարի 24-ին չը կայացած ընդհանուր ժողովի փոխարէն, ընկերութեան կանոնադրութեան 27-րդ յօդուածի հիման վրա, ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ Է ՄԱՐՏԻ 10-ին, կիրակի օր, առաւօտեան 10 ժամին, քաղաքային Դումայի շինութեան մէջ: 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ակամայ նկատողութիւն. Ինչ պէտք է լինէին և ինչ են. Նամակ Հին-Նախիջևանից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մար-Շիմոնի դրութիւնը. Նամակ Թիւրքիայից. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ԲՈՐՍԱ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Սուրբ աղջիկը.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԿԱՄԱՅ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆ

Հերթն այժմ հասել է «Свѣтъ» լրագրին: Այժմ այդ լրագիրն է սկսել մեղադրանքներ թափել և կասկածներ յարուցանել կովկասեան ազգերի և յատկապէս հայերի դէմ, և այն էլ հայոց մամուլի դէմ: «Свѣтъ» լրագրի կարծիքով, կովկասեան մամուլը «թունդ սեպարատիստական» ուղղութիւն ունի: Տեղական մամուլի այդ ուղղութիւնը, լրագրի կարծիքով, հետևում է և տեղական ռուս լրագրութիւնը: Խօսելով «Свѣтъ» լրագրի յօդուածի մասին, «Новое Время» լրագիրը այն կարծիքն է յայտնում, որ դա խիստ է գրված, բայց և այնպէս Սուվօրինի օրգանը չէ հերքում, որ «Свѣтъ» լրագրի ասածներից շատերը ճշմարտութիւններ են: «Новое Время» լրագրի կարծիքով Հայաստանի շարժումները ցոլացան կովկասեան հայոց մամուլի մէջ: Թողնենք մի կողմ այդ տեսակ անհիմն և տգեղ ակնարկութիւններին պատասխանելը,—և միայն մի հարց դնենք «Свѣтъ» լրագրին և նրա նման օրգաններին. գիտեն արդեօք դրանք, որ Կովկասում լրագրութիւնը ենթարկված է ցենզուրայի, և ուրեմն ոչ մի կերպ կովկասեան ոչ մի լրագիր չէ կարող ոչ ցոլացնել Հայաստանի շարժումները, և ոչ էլ որ և է «սեպարատիստական» ձգտումներ արտայայտել: Այնքան խղճմտանք ունեցէք, պարոններ, որ նախ ծանօթացէք Կովկասի մամուլի դրութեան հետ, թերթեցէք, տեսէք թէ ինչ են գրում, և ապա գրիչ վերցրէք գրելու համար: Միթէ ներելի է այնքան տգէտ լինել, և Պետերբուրգում նստած չիմանալ թէ ինչ է կատարվում պետութեան մի ուրիշ քաղաքում՝ Թիֆլիսում: Փառք Աստուծոյ, Աֆրիկայում չենք ապրում, կովկասումն ենք, և շատ հեշտ է իմանալ, թէ ինչ է գրվում այստեղ և ինչ է կատարվում:

Միթէ կարելի է այդքան էլ կողմնապահ լինել, միթէ կարելի է այդքան էլ բացարձակ կերպով չեղած բաներ հնարել և մտքեր պղտորել:

Ի՞ՆՉ ՊԷՏՔ Է ԼԻՆԷԻՆ ԵՒ Ի՞ՆՉ ԵՆ

Օպտիմիստներն ասում են. «կինն ոյժ է. նա կարող է սիրտ տալ, ոգևորել տղամարդուն. կինը կրակ է, որ կարող է վառել սառած սրտերը»:

Սակայն, առանց օպտիմիստ լինելու էլ, դժուար չէ զգալ, տեսնել և խոստովանել, որ այդ գեղեցիկ խօսքերը մեր գեղեցիկ սեռի համար չեն ասված, և որ հայ կինը և օրիորդը չէ «այն կրակը, որ կարող է վառել սառած սրտերը»:

Առանց հոգեբան լինելու էլ հեշտ է հասկանալ, որ ժիրաւի կինը, մանաւանդ մեր այժմեան սանտիմենտալ դարում, մեծ ներգործութիւն ունի տղամարդու վրա: Առանց ռոմաններ կարդալու և թատրոններում փօղփլինել և կոմեդիաներ տեսնելու էլ՝ նոյն իսկ հասարակ մահկանացուն իւրաքանչիւր քայլափոխում նկատում է, թէ ինչպէս ինտելիգենտ հասարակութեան մէջ կինը, ըստ երևոյթին թագուհի է, որ տիրում է սրտերի վրա, մի ոյժ է, որ ղեկավարում է տղամարդու զգացմունքները և ջղերը....

Սակայն մի փոքրիկ հարց.—արդեօք կանայք ղեկավարող, ներգործող և ազդու դեր են կատարում բոլոր դէպքերում, թէ միայն մի յայտնի տեսակի դէպքերում: Ցարաբաղդաբար, միայն մի յայտնի տեսակի դէպքերում,—կը պատասխանենք:

Եթէ հարկաւոր է սալօնի մէջ գեղեցիկ և նազելի կնոջ ձեռքում տղամարդուն խաղալիք դարձնել—այդ դէպքում կանայք ուժեղ են: Եթէ հարկաւոր է ապացուցանել, թէ ճշմարիտ են ռոմանների մէջ նկարագրած դէպքերը, երբ կինը այնպէս է ղեկավարում տղամարդու ջղերը, ինչպէս լաւ ձի հեծնողը՝ իր ձիուն,—էլի կանայք աննման են: Եթէ հարկաւոր է վերջապէս ապացուցանել, թէ ժամանակակից հասարակութեան մէջ կնոջ ամենամեծ արժանաւորութիւնը նրա տեսքը և գրաւիչ ձևերն են,—արժանաւորութիւններ, որոնցով կարելի է միշտ յաղթութիւնը տանել,—էլի կանայք աննման են:

Բայց դրանից հեռու կանայք, և յատկապէս մեր կանայք չեն գնում: Եթէ մեր ինտելիգենտ կանայք և օրիորդներ, դեռ ևս այնքան հայկական են մնացել, որ նոյն իսկ սալօններում էլ տղամարդկանց վրա թագուհի դառնալ չեն ուզում, եթէ հայկական ծածկամտութիւնը և սոյն իսկ նենգամտութիւնը դեռ թոյլ չէ տալիս հայ կնոջ տղամարդու առաջ բաց անել իր հոգեկան աշխարհը, եթէ, ասում ենք, այդ փոքրիկ բաներում էլ հայ կինը և օրիորդը դեռ յետ են մնացել, դժուար չէ եզրակացնել, որ միւս, աւելի լայն, աւելի մեծ և աւելի բարձր գործերում և հարցերում մեր կանայք այնքան թոյլ, այնքան անգոյն և այնքան սառած են, որ ասել նրանց մասին թէ՝ «կինը ոյժ է, որ կարող է ոգևորել, կինը կրակ է, որ կարող է վառել սառած սրտերը»,—կը նշանակէ մի վիրաւորական հեգնութիւն անել ամբողջ ինտելիգենտ հայ կանանց և օրիորդների վրա....

Նայեցէք ձեր շուրջը, ուսումնասիրեցէք ինտելիգենտ հայ օրիորդի և կնոջ ամբողջ կեանքը, գործերը, խօսակցութիւնը, դիտեցէք, թէ նա ինչպէս է վերաբերվում դէպի ընթացիկ հասարակական մեծ և փոքր գործերը, տեսէք թէ նա ինչ հակումներ է արտայայտում որ և է հասարակական նոյն իսկ շատ վեհ գործերում, և դուք կը խոստովանէք, որ վերև յայտնած աննպաստ կարծիքը—ճշմարտութիւն է, թէև դառն ճշմարտութիւն....

Եւ այդ դառն ճշմարտութեան պատճառը պարզ է ցերեկվայ լոյսի նման:

Որպէս զի կինը կարողանայ մղել տղամարդուն դէպի մի ծանր հասարակական գործ, որպէս զի կինը կարող լինի յուսադրել, սիրտ տալ իր եղբօրը, ամուսնուն, ծանօթին, որպէս զի մի օրիորդ կարող լինի ոգի ներշնչել իր շրջապատողներին, որպէս զի կինն իր անկեղծ ոգևորութեամբ և հաւատով դէպի հասարակական գործունէութիւն ասպարէզ մղէր տատանվող, կամ հիասթափված տղամարդուն,—դրա համար հարկաւոր է, որ նախ ինքն կինը, կամ օրիորդը հասկանայ հասարակական գործի էութիւնը, նշանակութիւնը և կարևորութիւնը, հարկաւոր է որ նախ կանայք իրանք ունենան հասարակական գործունէութեան ձգտում, հարկաւոր է, որ կանայք իրանց զարգացմամբ և մտաւոր պահանջներով հասարակական գործունէութեան կարիք զգային, և միանգամայն ներշնչված լինէին այդ զգացմունքով, թէ մի որ և է հասարակական ձեռնարկութեան համար կարելի և պէտք է անձնական զոհաբերութիւն անել,—և մի շարք այդպիսի տարրական ճշմարտութիւններ:

Բայց, ցարաբաղդաբար, այդ բոլորը մեր ինտելիգենտ կանայք չեն հասկանում: Հայ կինը հասարակական գործերին նուիրվելու չափ զգացում չունի, հայ ինտելիգենտ օրիորդը, իբրև հասարակական տիպ, դեռ այնքան չէ հասունացել, որ կարողանայ լրջօրէն վերաբերվել դէպի գործը, զոհելով դրա համար իր հանգստութեան ժամերը, իր անձնական անհոգ և հանգիստ կեանքը:

Մի խօսքով մեր ինտելիգենտ կանայք դեռ հասարակական գործունէութեան համը չեն առել, դեռ այն աստիճանին չեն հասել, որ կարողանան զոհաբերութիւններ անել, և այդ պատ-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍՈՒՐԲ ԱՂՋԻԿԸ

(ՃՇՄԱՐԻՏ ԱՆՑՔ)

Նոււոով մի նեղ ճանապարհ բացվեց և սուրբ աղջիկը քահանայի առաջնորդութեամբ անցնելով բազմութեան միջից, մտաւ մատուռը և ծունր դնելով քանդված սեղանի առջև՝ սկսեց աղօթել: Բազմութիւնը պատել էր նրան խորին լռութեամբ, բայց մատուռից դուրս, ուր բազմութեան մեծ մասը մնացել էր տեղ չը լինելու պատճառով, նմանում էր ծովի կատաղի ալիքներին. ամեն մէկն աշխատում էր մտնել մատուռը, տեսնել սուրբ աղջկան, լսել նրա մարգարէութիւնները...

Մի քանի րոպէ աղօթելուց յետոյ աղջիկը յանկարծ ուշաթափվեց, այդ ժամանակ բացվեց նրա երեսը. դա բաւական համակրական երես էր, միայն նիհար և դեղնած. սև աչքերը, որոնք երբեմն բացվում և երբեմն գոցվում էին, ոչ մի կենդանութիւն չէին արտայայտում, միայն երբեմն երբեմն սուր և օտարոտի հայեացքներ էր արձակում դէպի սեղանը, որտեղ կարծես նա տեսնում էր մի ինչ որ գերբնական բան: Անցաւ և մի քանի րոպէ, աղջիկն անշարժ և գոց աչքերով ընկած էր. յանկարծ մի սարսուռ անցաւ նրա ամբողջ մարմնով և սկսեց դողդողալ. Նա բացեց աչքերը, որոնց հայեացքն այժմս ոչնչով չէր զանազանվում խելագարի հայեացքից, ձեռներն ուղղեց դէպի սեղանը և մի ինչ որ բան առնում էր այնտեղից և ապա սկսեց խօսել.

«Քաղաքացիք, երկինքը բարկացել է ձեզ վրա... ձեր մեղքերը հասել են մինչև Աստուծու աթոռը... եթէ չապաշխարէք՝ երեք օրից քաղաքը կործանվելու է... ահա Աստուածամայրը ծունր դրած աղօթում է ձեզ համար... բայց այնքան շատ են ձեր մեղքերը, որ եթէ դուք ինքներդ չը զղջաք, ոչնչանալու էք և ձեզանից ամեն մէկը յաւիտենական գեհենում ընկղմնելու է իր մեղաց արժանի պատիժը... մատաղ կտրեցէք (զոհ արէք) աղօթեցէք.., ողորմութիւն տուէք... գուցէ Աստուած յետ առնէ իր վճիռը... Նա իմ բերանով այդ ամենն ասում է ձեզ և տալիս երեք օր ժամանակ... աղօթեցէք... աղօթեցէք...»

Աղջիկը նորից ընկաւ ուշաթափութեան մէջ և փրփուրը սկսեց հետզհետէ թափվել բերանից:

Կանանց բազմութիւնը նորից ալեկոծվեց որպէս ծով. ոմանք բարձր ձայնով լալիս էին, ոմանք աղօթում. փոքրերը գոռում և գոչում:

Այդ ահագին բազմութեան մէջ միմիայն մինն արհամարհական ժպիտը շրթունքներին կանգնած էր մատուռում, նոյն իսկ քահանայի կողքին, խորին ուշադրութեամբ դիտում էր այդ անսովոր տեսարանը. դա մի օրիորդ էր, մօտաւորապէս 20—22 տարեկան. Նա յօնքերը կիտած, մարմարեայ ճակատը կնճռոտած, խորին զզուանքով նայում էր քահանայի վրա, որը արտասուալի աչքերով ծունր դրած օրիորդի առջև՝ աղօթում էր:

Օրիորդն երկար չը կարողացաւ համբերել. Նա մօտեցաւ քահանային.—«տէր-հայր, ասեց նա, ես ձեզ հարկաւոր ասելիք ունեմ, չէ կարելի՞ արդեօք մի երկու րոպէ թողնէք ձեր աղօթքը»:

Քահանան մի սուր հայեացք ձգեց օրիորդի վրա. արդեօք նա հասկացաւ օրիորդի դիտաւորութիւնը—դժուար. այսքանն ուղիղ է, որ նա յաղթվեց օրիորդի բարկացոտ հայեացքից:

—Շատ լաւ, որդի, պատասխանեց նա, և վերկենալով օրիորդի հետ գնաց դէպի մատուռի մի անկիւնը:

Քիչ ժամանակից յետոյ օրիորդը նկատեց, որ սուրբ աղջիկը արդէն ուշքի է եկած և քահանան բռնած մի թաշկինակի չորս ծայրերից, ման էր գալիս կանանց մէջ:

—Ողորմութիւն շնորհեցէք ձեր մեղաց համար աղօթող սուրբին....

Եւ կանայք գցում էին թաշկինակի մէջ փող. նրանցից ոմանք իրանց գլխի ոսկեայ դրամներից կտրելով՝ տալիս էին:

Օրիորդը տեսնում էր այդ բոլորը:

—Ահա ձեզ ողորմութեան մի նոր ձև, ակամայ դուրս թռաւ օրիորդի շրթունքներից. այժմ ես հասկանում եմ այս բոլոր զզուելի տեսարանի նպատակը:

Քահանան ճեղքելով բազմութիւնը, արագ կերպով հեռացաւ:

ճառով նրանք ոչ թէ միայն տղամարդին չեն մղում դէպի հասարակական գործունէութեան փշոտ ասպարէզը, ոչ թէ միայն չեն խրախուսում յուսահատ և հիասթափված տղամարդին, այլ մինչև իսկ յետ են կանգնեցնում տղամարդին հասարակական այս կամ այն գործին նուիրվելուց, ասելով նրան՝ «ապրիր ինձ համար, հետաքրքրվիր ինձանով միայն»:

Քոյրը խրատներ է կարդում եղբօր գլխին ասելով՝ «քո գլուխդ պահիր, հերիք է»: Կինը գալիս աւետարան է կարդում իր մարդու գլխին, կրկնելով՝ «մեր հոգսը քաշիր, ուրիշների հետ ինչ գործ ունես»: Մայրը սառած ջուր է ածում որդու գլխին՝ մրմնջալով նրա ականջին՝ «այ, որդի, խելքի արի, քո դարդը քաշիր. քո ինչ բանն է ուրիշների գործերում խառնվելու».—ահա թէ ինչ է լսում հայ տղամարդն իր քրոջից, իր կնոջից, իր մօրից:

Ի հարկէ, այդպէս չը պէտք է լինէր. բայց տարաբաղդաբար այդպէս է: Եթէ մեր կանայք զարգացած, հասունացած, հասարակական ոգով ներշնչված և մտաւորապէս ու բարոյապէս աւելի բարձր լինէին, այն ժամանակ անկասկած նրանք մեծ խթան, դրդիչ և ոգեւորիչ ոյժեր կը լինէին տղամարդու համար:

Բայց, տարաբաղդաբար, մեր կանայք դեռ այնքան զուրկ են հասարակական ոգուց և մտաւոր զարգացումից, որ ոչ թէ չեն ոգեւորում տղամարդուն, ոչ թէ չեն վառում նրա սառած սիրտը, այլ նոյն իսկ որ և է հասարակական գործի կամ ձեռնարկութեան մէջ խառնված ժամանակ, հիասթափեցնում և յուսահատեցնում են բոլորին, որովհետև պարզ երեւում է, որ իրանց միակ շարժառիթը—ցուցամոլութիւնն է, և դատարկ փառասիրութիւնը: «Թող իմանան, որ ես էլ մի բան եմ անում»—ահա մեր վերին աստիճանի հակակրելի ցուցամոլ կանանց գործունէութեան այբ-բենը:

Իսկ այդ տեսակ երեւակայական ցուցամոլութեամբ և անմիտ տենչանքով կինը ոչ թէ չէ կարող նպաստել գործին և ոգեւորել տղամարդին, այլ և կը խախտի ամեն մի գործի կանոնաւոր ընթացքը, առաջ բերելով դէպի ինքը հեգնութիւն և արհամարհանք...

Ուրեմն էլ ինչ արժէք ունեն մեր կեանքի համար այն գեղեցիկ ֆրազները, թէ «կինը ոյժ է, կինը կրակ է, որ կարող է վառել սառած սրտերը»:

Խ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ

փետրվարի 19-ին

Ինչպէս շատ տեղերում, նոյնպէս և մեզանում սովորութիւն կայ, որ խաչը ջրից հանելու համար ընտրվում է քաւոր. նա ջրից հանում է խաչը և հետևեալ կիրակի օրը ճաշ է տալիս հոգեւորականներին և յայտնի իշխաններին: Բայց այս տարի մեզանում խաչի քաւորը լինելով պ. Սարգիս Տէր-Մինասեան, ճաշի փոխարէն նուիրեց տեղիս երկսեռ. ուսումնարանի ձրիավարժ աշակերտուհիներին հագուստ, ձեռագործութեան զանազան կտորներ և 5 րուբլի ուսումնարանին: Արժանի է և շնորհակալութեան տեղացի պ. Ստեփան Տէր-Յակոբեան, որը նուիրել է տեղիս երկդասեան ուսումնարանին սոյն 1891 թւի «Աղբիւրի և Տարազի» համարները: Ցանկալի է, որ միւսները ևս հետևէին այս օրինակին, որ թէ ուսումնարանը առիթ ունենայ կառավարվելու և թէ ուսումնարանի գրադարանը ճոխանայ զանազան տեսակ նպատակայարմար գրքերով:

Մեզանում այժմ վաճառականութիւնը շատ ընկած դրութեան մէջ է. վաճառականներին, որին դիմելու լինես՝ մի և նոյնը կասեն. «առևտուրը շատ քոռս է, օրեկան դուքանի ծախսը չենք կարողանում վաստակել, եղածի մէջն էլ օգուտ չէ մնացել»: Բայց թէ Նախիջևանում վաճառականութիւնը ինչու է այդքան յետ մնացել,—այդ նրանից է, որ վաճառականութեան յետ մնալու պատճառը՝ նոյն ինքն վաճառականն է և պակաս վնաս չէ հասցնում նոյն իսկ իրան վաճառականին: Դա բաղղների և մանրավաճառի իրար մէջ մրցութիւնն է: Օրինակ միմեանց կամենալով վնաս տալ, ապրանքը շատ ժամանակ վնասով են ծախում և երկու կողմն էլ վնասվում են:

Տեղիս թատերասէրների խումբը, ամսիս 17-ին ժողով կազմելով, վճռեց Վարդանանց տօնին՝ հինգշաբթի երեկոյեան տալ մի ներկայացում յօգուտ ուսումնարանի: Խաղալու են «Սամուէլ» ողբերգութիւնը և «Այ քեզ օյին» կատակերգութիւնը մի արարուածով:

Մեզանում ցուրտը մինչև վերջին օրերս հասնում էր 15 աստիճանի (Րէօմիւրի ջերմաչափով): Բայց յանկարծ եղանակը մեղմանալով, ձիւնը սկսվեց հալվել և փողոցներում լճեր ու յորդառատ առուակներ գոյացան: Այդպիսի փոփոխական ձմեռ մեզանում երբեք տեսած չէինք:

Մթերքների գները մեզանում այժմ չափաւոր են. ալիւրի պուդը արժէ 80 կոպ., ցորենին 70 կոպ., թխած հացի առաջին տեսակի ֆունտը արժէ 4 կոպ., երկրորդ տեսակին $2\frac{1}{2}$ կոպ., բրինձի պուդը—2 րուբլի, ոչխարի մսի ֆունտը—8 կոպ., տաւարին—6 կոպ., հաւի հատը 15—25 կոպ., ձուի 4 հատը 5 կոպ., և այլն:

Ա. Տ. Մ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեզ գրում են Կողբ գիւղից, որ կողբեցի, վաղարշապատաբնակ պ. Ն. Նարիմբեգեան այս օրերս այցելելով Կողբ գիւղի միդասեան արական հայոց դպրոցը, նուիրեց դպրոցին 10 րուբլի, խոստանալով իր կենդանութեան ժամանակ ամեն տարի նոյնքան տալ դպրոցի օգտին:

Ստացանք ԵՐԵՒԱՆԻՑ 31 րուբլի յօգուտ հիւանդ դերասան Ագամեանի: Փողը հանգանակել է իր շրջանում Երեւանի հայ երիտասարդների մի խումբ:

Փետրվարի 28-ին, հինգշաբթի օր, ԹԻՖԼԻՍԻ կալուածական բանկի թատրոնում հայ դերասանները սիրողների հետ միասին ներկայացրին «Վարդանանց պատերազմ» պիէսան: Խաղը բաւական աջող անցաւ: Թատրոնը կատարելապէս լի էր և շատերը հասարակութիւնից տոմսակ չը գտնելով թատրոնի կասսայում, յետ դարձան իրանց տները:

Մարտի 2-ին, շաբաթ օր, ԹԻՖԼԻՍԻ ժողովարանի դահլիճում կայացաւ դիմակաւոր պարահանդէս յօգուտ Թիֆլիսի հայոց հրատարակչական ընկերութեան: Ժողովուրդ շատ քիչ կար և պարահանդէսը վերին աստիճանի տխուր և անկենդան կերպով անցաւ: Այն սակաւաթիւ կանայք և օրիորդներ, որոնք եկել էին, բոլորն էլ առանց դիմակի էին եկել. ընդամենն երեք դիմակաւոր տիկիններ կային ամբողջ դահլիճում:

Երկուշաբթի, մարտի 5-ին, կատարվեցան ԹԻՖԼԻՍԻ Դումայում քաղաքագլխի ընտրութիւնները: Առաջարկվեցան հետևեալ կանդիդատները. Իզմայլով 28 ձայնով, Զուբալով 8 ձայնով, Եւանգուլով 3 ձայնով, իշխ. Արգուտինսկի 5 ձայնով, բժկ. Շահպարոնեանց 3 ձայնով, ապա Բեժանով, Խատիսով, Չէլօկաեվ, Սարաջեվ, Բուղդանով, Պապիսով, Թամամշեվ և Յովհաննիսեան՝ իւրաքանչիւրը 1 ձայնով: Բոլոր կանդիդատները, բացի Իզմայլովից, հրաժարվեցան քուէարկվելուց: Իզմայլով, քուէարկվելուց յետոյ, ստացաւ 31 սպիտակ և 32 սև քուէ: Ուրեմն դարձեալ ոչ ոք չընտրվեց Թիֆլիսի քաղաքագլուխ:

Այս օրերս Րօստովում լոյս տեսաւ մի պատմական գիրք, որ կրում է հետևեալ վերնագիրը. «Նիւթեր ազգային պատմութեան համար. երեւելի հայկազունք ի Պարսկաստան»: Դա Գալուստ Շերմազանեանի աշխատութիւնն է, որը անցեալ տարի արժանացաւ Խրիմեան մրցանակին Կ. Պօլսում: Այն ժամանակ Կ. Պօլսի լրագիրները տպագրեցին Գարեգին եպիսկոպոս Սրուանձտեանի յայտնած կարծիքը այդ գրքի մասին, որ նա գրել էր բաւ յանձնարարութեան Խրիմեան մրցանակաբաշխութեան յանձնաժողովի, և մեր ընթերցողներին մենք ծանօթացրինք յանձնաժողովի որոշումների հետ: Ինչպէս գրքի վերնագիրն էլ ցոյց է տալիս, գիրքը պարունակում է նիւթեր Պարսկաստանում գործած նշանաւոր հայերի կեանքից: Գրքի հեղինակը, ինչպէս ասված է առաջաբանի մէջ, այդ նիւթերի մեծ մասը հաւաքել է անձամբ՝ անմիջական աղբիւրներից:

Ստացանք Պետերբուրգում տպագրված մի գրքոյկ՝ «Բժշկական նախնական միջոցներ» վերնագրով: Գրքոյկը պարունակում է մի շարք բժշկական միջոցների բացատրութիւններ, որոնք անհրաժեշտ են յանկարծակի հիւանդութեան և փորձանքի ժամանակ, ինչպէս, օրինակ, ուշագնացութեան, խեղդամահութեան, կայծակնահար լինելու, թունաւորութեան, կատաղած շան կամ օձի կծած դէպքերում և այլն և այլն: Գրքոյկի աշխատասիրողն է բժիշկ Ա. Բուդաղեան, որը բաւական մատչելի կերպով է գրել ժողովրդական ընթերցանութեան համար նշանակված այդ գրքոյկը: Այդ տեսակ փոքրիկ, գնի կողմից մատչելի, (արժէ 5 կոպէկ), գրքերն ահագին քանակութեամբ կարող են տարածվել և մտնել յետին գիւղերն անգամ, և բաւական օգնութիւն կարող են անել ժողովրդին:

Ռուսաց դրամատիկական խումբը, մարտի 3-ին տուեց սեզօնի վերջին ներկայացումը: Խաղում էին պատմական «Լժեդիմիտրի» պիէսան, որը պէտք է ասել, անցաւ բաւական աջող և սահուն կերպով, մեծ բաւականութիւն պատճառելով թատրոնում հաւաքված մեծ բազմութեան:

Բանկի թատրոնում, ինչպէս երեւում է յայտարարութիւններից, մարտի 10-ից պէտք է սկսվեն ֆրանսիական օպերետային ներկայացումները: Սպասում են յայտնի օպերետային երգչուհի Աննա Ժիւդիկին իր խմբով, որն արդէն ճանապարհ է ընկել Ալէքսանդրիայից դէպի մեր քաղաքը: Տարաբաղդաբար թատրոնի տեղերի գներն այնքան ծայրահեղ կերպով թանգ են նշանակված, որ հասարակութեան մեծ մասը զուրկ կը մնայ այդ ներկայացումներին յաճախելու հնարաւորութիւնից:

Այս օրերս Թիֆլիսում երկրորդ տպագրութեամբ լոյս տեսաւ պ. Ղ. Աղայեանի «Անահիտ» գիրքը: Այդ գիրքը վաղուց լաւ յայտնի է ընթերցող հասարակութեան, որը իրաւամբ համարում է այդ հեղինակի ամենալաւ աշխատութիւններից մինը. և այդ պատճառով «Անահիտի» արժանաւորութեան մասին խօսելը կրկնութիւն միայն պէտք է համարել: Գրքոյկը հրատարակված Բագուի Մարդասիրական ընկերութեան հաշւով, գնահատված է բաւական մատչելի, այն է՝ 15 կոպէկ: Ընկերութեան այդ վարմունքը խրախուսանքի և շնորհակալութեան է արժանի:

Ստացանք յօգուտ Ագամեանի Եալթայի մի խումբ նուիրատուներից 20 րուբլի և Մայկօպում բնակվող պ. Անդրէասեանից 10 րուբլի: Նախկին 31 րուբլու հետ ունենք այժմ յօգուտ Ագամեանի՝ 61 րուբլի:

Մարտի 4-ին, երկուշաբթի օր, ԹԻՖԼԻՍԻ Կրուժոկում կայացաւ մեր քաղաքի ֆրանսիական կօլոնիայի զգեստաւորված պարահանդէսը: Ֆրանսուհիների մի քանի զգեստներ շատ գեղեցիկ և նկարչական էին: Կրուժոկի դահլիճները լի էին թէ ֆրանսիական և թէ տեղական հասարակութեան ներկայացուցիչներով: Առհասարակ պարահանդէսը շատ աշխոյժ անցաւ և պարերը շարունակվեցան մինչև առաւօտը: Ամենից շատ հաւաքված էր հասարակութիւնը այն դահլիճում, որտեղ վիճակախաղն էր կատարվում. շատերը տարան թանգագին իրեր: Ըստ երեւոյթին, պարահանդէսից և վիճակախաղից գոյացած արդիւնքը յօգուտ ֆրանսիական բարեգործական ընկերութեան՝ բաւական նշանաւոր պիտի լինէր:

«Արեւելք» լրագրում կարդում ենք. «Բեղերսպուրկի մի քանի նշանաւոր գրագէտներ և մասնաւոր անձինք իմանալով մեր հռչակաւոր արուեստագէտի երկարատեւ հիւանդութիւնը հեռագրաւ տեղեկութիւն խնդրած էին մայրաքաղաքիս Ռուսիոյ դեսպանատունէն: Այս հանգամանք առիթ տուաւ որ դեսպանատան պաշտօնեայք ևս սկսան լրջօրէն ի նկատ առնուլ Պ. Ագամեանի հիւանդագին կացութիւնը: Դեսպանատան զինուորական կցորդ Էմմանուէլ կաղնին և Ռուսիոյ հիւանդանոցի բժիշկ Տօքթ. Պլեսկօֆ մի քանի օր առաջ Պէօյիւքտէրէ երթալով յայտնեցին մեծ արուեստագէտին՝ թէ Բեղերսպուրկի իր բարեկամաց և իրենց ջերմագին փափաքն է որ տեղափոխուի ռուսական հիւանդանոցն, ուրպէս զի բժշկական ամեն խնամք լինին ի պահանջել հարկին: Պ. Ագամեան շաբթէ մը ի վեր կոկորդի սաստիկ խիթեր ունենալով, Տօքթ. Պլեսկօֆ գործողութիւն մը կատարեց կոկորդին մէջ: Գոր-

---

III

Այդ դէպքի երկրորդ օրն էր. ամբողջ քաղաքի խօսակցութեան առարկան սուրբ աղջիկն էր, բայց տգէտ, հասարակ դասակարգը սարսափի մէջ էր. քաղաքին սպառնում էր մի վերին պատուհաս. որպէս մի Սոդոմ-Գոմոր, կործանվելու էր քաղաքն իր բնակիչներով: Սուրբ աղջիկն ասել էր, որ Աստուած պիտի ոչնչացնէ քաղաքը և տուել էր երեք օր ժամանակ. արդէն մի օրն անցել էր: Առաւօտից մինչև երեկոյ կանայք գնում գալիս էին խելառ-օղլի. երիտասարդութեան մի մասը կատաղած էր մի քանիսների դէմ, որոնք ոչ մի միջոց ձեռք չէին առել այդ յիմար աղջկայ և աւելի էլ տգէտ քահանայի դէմ, որն առաջնորդ էր եղած այդ աղջկան:

VI

Քաղաքը ոչնչանալու նշանակված օրն էր. ճաշից յետոյ սաստիկ երկրաշարժը քար քարի վրա չը պիտի թողնէր և անտաակ ժողովուրդը իր տան փլատակների տակ գտնելու էր գերեզման. սարսափը մեծ էր հասարակ ժողովրդի մէջ, մանաւանդ կանանց մէջ:

Վաղ առաւօտեան, դեռ արևը չը ծագած, բարեպաշտ կանայք, ոտաբոբիկ դիմում էին դէպի խելառ-օղլի, վերջին անգամ աղօթելու, որ գուցէ նախախնամութիւնը խղճայ իրանց վրա:

Արշալոյսը դեռ նոր էր դեղնել արևելքում և կանայք արդէն ահագին խմբերով ամեն կողմից մօտեցած էին վանքին. բայց որքան մեծ եղաւ նրանց զարմանքը և սարսափը, երբ նրանք մօտեցան մատուռին՝ այնտեղից դուրս եկած վեց զինված զինուորներ արգելեցին մտնել մատուռը, սպառնալով, որ ով մտնէ՝ փառաւոր ծեծ կուտէ. սարսափելի էր կանանց աղաղակը, գոռում-գոչումը, բայց այնու ամենայնիւ ոչ ոք չը համարձակվեց մտնել:

Անցաւ մի քիչ ժամանակ և ահա երեւացին քահանան և սուրբ աղջիկը: Կանանց բազմութիւնը սպասում էր հրաշքի. նրանք հաւատացած էին, որ սուրբ աղջկայ մի խօսքով գետին կլանելու էր այդ անաստ զինուորներին: Քահանան և աղջիկը մօտեցան մատուռին, զինուորներից մինը մօտեցաւ—հրամայեց, որ շուտով հեռանան և այլ ևս չը համարձակվեն կրկնելու իրանց օյին-բազութիւնը, բայց ոչ քահանան և ոչ աղջիկը ուշադրութիւն չը դարձրին նրա խօսքերին և ուզում էին մտնել մատուռը, երբ յանկարծ զինուորի նշանով չորս ձեռներ բռնեցին քահանային, իսկ աղջիկը կերաւ երկու փառաւոր մորակ: Սարսափը տիրեց բոլորին, աղջիկը սկսեց անիծել. «Շուտով երկինքը կրակ կը թափէ ձեր բոլորի գլխին, կը կործանվէն ձեր տուն և տեղը... գետինը պատառելով կը կլանէ ձեզ». զինուորներից ոչ ոք ուշադրութիւն չը դարձրեց նրա խօսքերին.

—Хорошо, хорошо, убирайся, լինում էր զինուորների պատասխանը:

Եւ նրանք սկսեցին ցրուել ամբոխին. ով դիմադրում էր՝ անխնայ հասնում էր նրան մորակը:

Քահանան տեսաւ, որ այդպէս չէ կարելի մտնել քաղաք, դա կարող է վատ հետեւանքներ ունենալ, ուստի սկսեց աղաչել ազատ թողնելու իրան, խոստանալով յաւիտեան այդ կողմերը ոտք չը դնել. զինուորներն արձակեցին քահանային և բազմութիւնը հետզհետէ ցրուեցաւ:

Հակառակի պէս այդ օրն արեգակը կարծես աւելի պայծառ էր լուսաւորում, մեղմ քամին փչում էր ամեն կողմը և մեղմացնում ամառնային անտանելի շոգը և երբ անցաւ քաղաքը կործանվելու նշանակեալ ժամը, կանանց հաւատը դէպի սուրբ աղջիկը միանգամից հիմնայատակ կործանվեց և նրանք հասկացան, որ խաղալիք են դարձել մի սուտ խաբեբայութեան...

Անցած էր այդ դէպքից մի ամիս և մեր սուրբ աղջիկն արդէն պատրաստվում էր ամուսնանալու. իր աղօթքներով հաւաքած փողով նա մի քանի ձեռք նոր շորեր էր պատրաստել օժիտի համար և նոյն տէր-Մանուկի ձեռքով ամուսնացաւ մի երիտասարդի հետ:

Տէր-Մանուկի էլ հին, պատառոտած վերարկուն նորոգվեց... Բայց ինչ հրաշք էր զինուորների այստեղ երեւալը, այդ բանը մնաց տէր-Մանուկի համար մինչև վերջը գաղտնիք:

Փ.

ծողութեան յաջորդ օրը Պ. Ադամեան հետեւեալ հեռագիր կուղղէր ի Բերա իւր մէկ բարեկամին «Կը խնդրեմ անմիջապէս յայտնէք իմ բժիշկ ու բարեկամ Պլեսկոֆին թէ գործողութենէն յետոյ այնպէս լաւ կը զգամ ինքզինքս, որոյ նմանն հիւանդութիւնէս ի վեր չէի զգացած տակաւին»: Մեծ յոյս կայ, որ ռուսական հիւանդանոցի մէջ շատ շուտով պիտի թեթեւնայ Պ. Ադամեանի տաժանելի հիւանդութիւնը: Հիւանդանոցի բժշկապետը Տօքթ. Շչեպոտիէֆ և Տօքթ. Պլեսկոֆ կը խնամեն զՊ. Ադամեան. սակայն առանձնապէս մանաւանդ Պ. Պլեսկոֆ ամենայն օր սիրալիր ուշադրութեամբ կը զննէ հիւանդին վիճակը և հարկ եղած խնամքը կը կատարէ: Պ. Ադամեան մեծ հաւատ կը տածէ Տօքթ. Պլեսկոֆի նկատմամբ»:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐ-ՇԻՄՕՆԻ ԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

—

Հետեւեալ տեղեկութիւններն են հաղորդում արտասահմանի հայոց լրագիրները ասօրիների Մար-Շիմօնի մասին. «Օտարազգի կղերները վաղուց էր որ փախագում էին մուտ գտնել Նեստորական Ասորոց մէջ, մինչեւ որ վերջերս, մի քանի տարի առաջ, Անգլիացի մի միսիօնար յանուն Ս. Աւետարանի կարողացաւ մուտ գտնել Նեստորականաց մէջ, իր բնակութիւն հաստատելով Կոչանիս ուր կը նստի Մար-Շիմօն և երկրի կենդրոնն է, որին շրջապատած բնակւում են նեստորական աշիրաթները:

«Մի քանի տարի էր որ վերոյիշեալ միսիօնարը մնանալով իւր սրբազան կոչում, սկսած էր ժողովրդեան տկար խաւերում բաւական անպարկեշտ կեանք վարել մինչեւ պարզամիտ աշիրաթ ժողովուրդը խիստ զայրացած բողոքում է իրենց իշխան Մար-Շիմօնին որ կամ միսիօնարին վռնդէ երկրից կամ պիտի սպանեն. բայց ժողովրդի ձայն անլսելի է լինում: Սրա համար բոլոր նեստորական աշիրաթները խիստ գրգռւում են և մեծ մասը մտածում են այդ փոքրիկ Ասորեստանի անկախութիւնն վրդովել և նէթ հարկ լինի, մինչեւ անգամ կործանել:

«Բայց հայրենասէրն Նեբրովթ որ Մար-Շիմօնի եղբօրորդին է և Շամաշայ Յովսէփ որ նոյնպէս Մար-Շիմօնի ամենամօտ մի ազգականն է, այս երկու հայրենասէրներն ձեռք ձեռքի տալով միանում և վճռում են որ պէտք է հայրենիքը վտանգից ազատելու համար ամեն միջոցներ գործադրել: Սրանք նախ գաղտնի կերպով և բոլոր աշիրաթների հաւանութեամբ ընտրում են մէկին որ Ասորեստանի ապագայ իշխանն լինի փոխանակ Մար-Շիմօնի. յետոյ բոլոր հասոյթի աղբիւրները որ ժողովրդից ամեն տարի հասնում էին Մար-Շիմօնին, փակում են, այնպէս որ ամբողջ տարուայ հասոյթի հազիւ մէկ չորրորդն է գոյանում և հասնում Մար-Շիմօնին:

«Երբ Մար-Շիմօն զգում է իր ապագայ կորուստը, իսկոյն դիմում է Միջագետքի (Մուսուլ և Պաղտատ) կաթոլիկ միսիօնարաց որ նէթ իրեն նիւթական մի օգնութիւն անեն, ինք թոյլ պիտի տայ նրանց իրեն երկրին մէջ ազատ գործել:

«Երբ Նեբրովթ և Շամաշայ Յովսէփ այս իմանում են, իսկոյն լուր են տալիս արտասահմանի մի այլ երկրի ասորի ազգաբնակութեան, որ միանալով իրենց հետ մի դարման մտածեն իրենց փոքրիկ երկրի անկախութեան կորստի համար:

«Արտասահմանի Ասորիք իսկոյն միանալով, գաղտնի մի հանգանակութիւն են բաց անում յօգուտ հայրենիքի և մի պատգամաւորութիւն էլ ուղարկում են Մար-Շիմօնի մօտ թէ իրենք ամեն կերպով պիտի օգնեն իրեն, միայն թէ ինք իրենց երկիրը չը լցնէ ջիզվիթներով և հայրենիքի անկախութիւնը չը կորցնէ»:

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Կ. Պօլիս, 12 փետրվարի

Օրը կիրակի էր: Շոգենաւը կանգնեց Պէօյիւքդէրէի նաւամատոյցի առաջ և մենք դուրս եկանք ափը. օդը մռայլ էր և ցուրտ. հիւսիսից՝ Սև ծովից փչող սառը քամին պղտոր ալիքներով վրդովում էր Վոսփորի մակերևոյթը. փողոցները ցեխով ծածկված էին: Նախապէս տեղեկացած լինելով, առանց դժուարութեան գտանք Պ. Ադամեանի տունը: Մի թարշամած պառաւ կին մեզ վեր հրաւիրեց. սրտաորտի բարձրացանք մըթին սանդուղքներով. երրորդ յարկում կիսաբաց դրան մէջ երեւաց Ադամեանը: Աւելի շարժումներով քան ձայնով նա մեզ ներս ընդունեց և սիրալիր հարց ու բարևներից յետոյ տեղեկութիւն առաւ ռուսահայերի և մանաւորապէս իր ծանօթների ու բարեկամների մասին:

Սենեակում օդը բաւական տաք էր. մի կողմը վառւում էր վառարանը, միւս կողմը դրված էր գրքերի պահարանը, մէջտեղը՝ բաւական մեծ գրասեղան, ծածկված գրքերով և շրջապատված մի քանի աթոռներով. մի անկիւնում դրված էր հասարակ, մաքուր մահճակալ. սենեակը պարզ էր և անպաճոյճ: Ինքն Ադամեանը նոյնպէս հագնված էր հասարակ: Մեր այցելութիւնը, երեւում էր, նրան շատ ուրախացրեց. երեսի վրա փայլեց ուրախութեան ժպիտը, որը, սակայն, նա դժուարանում էր ձայնով, բառերով արտայայտելու:

Նա խօսում էր համարեա փափսուքով, թէև շատ ճիգ էր թափում իր խօսքերը մեզ լսելի անելու, այնքան նուաղել է նրա բնահնչիւն և ազդու ձայնը: Շունչը յաճախ կտրվում էր, խօսակցութիւնն ընդհատւում էր մի չոր և թոյլ հազով, դէմքի մկանունները կծկվում էին, երեւում էր, որ նեղվում էր խօսելիս. աշխատում էինք ինքներս խօսել, որպէս զի նա միջոց ունենար հանգստանալու: Կոկորդի հիւծախտը խլել է նրա տաղանդի արտայայտութեան միակ միջոցը: Ադամեանին տեսնողները թերևս այժմ չը ճանաչեն, այնքան նա փոխվել է, այնքան մաշվել է. հիւանդ Ադամեանը իր նիհար ու գունատ դէմքով, մարած ու խորն ընկած աչքերով, տխուր արտայայտութեամբ և դանդաղ շարժումներով հուշակաւոր դերասան Ադամեանի, հայկական թատրօնի լուսաւոր աստղի աղօտ ստուերն է միայն:

Ադամեանը խօսում էր Կովկասի մասին, Ռուսաստանում իր անցկացրած օրերի մասին, կարօտով յիշում էր իր բարեկամներին, որոնց շրջանում բաղդաւոր ժամեր է վայելել, խօսում էր և Պօլսի հայ հասարակութեան մասին, «գրասէր ու գրագէտ» երիտասարդների մասին, խմբագիրների և ուսուցիչների մասին արդար արհամարհանքով: «Գեղեցիկն ու գեղարուեստը» սիրող, թատրօնում բաղկաթոռների վրա յափշտակված վեր վեր ցատկող «քննադատ» էֆէնդիները, որոնց զմայլեցնում է ծիւտիքների խաղը, որոնց երբեմն զմայլեցրել է և Ադամեանը, այսօր ոչ միայն նրա մասին ոչինչ չեն գրում ու խօսում, ոչ միայն չեն մտածում նրան օգնել, այլ և պատիւ իսկ չեն համարում, կամ, «անյետաձգելի գործերով ծանրաբեռնված», ժամանակ չեն գտնում նրան այցելելու, մխիթարելու: Պէօյիւք-տէրէի մի անկիւնում ընկած, հասարակութիւնից հեռու, տխուր ճգնական կեանք է վարում նա:

Ադամեանը ոգևորութեամբ յիշում էր իր փայլուն անցեալը, առանց սակայն նրան մեծ նշանակութիւն տալու. իր աջողութիւնը նա վերագրում է աւելի հասարակութեան համակրանքին ու քաջալերութեանը, քան իր տաղանդին: Մարմնական ցաւը չէ կարողացել ընկճել արուեստագէտի հոգին. հիւանդ դրութեան մէջ իսկ նա անբաժան է իր սիրելի Շէքսպիրից, անկողնի վերևը կախած ունի անմահ դրամատուրգի պատկերը, սեղանի վրա միշտ աչքի առջևն է պահում նրա երկերը, նրանցով է զբաղվում, նրանց մէջ է գտնում իր սփոփանքը. և, որ աւելի զարմանալի է, ուսումնասիրում է Մակբէտը: Նա մեզ ցոյց տուեց իր նկարները Համլէտի, Լիր արքայի, Օթելլօի և այլ դերերում. այդ պատկերները զարմանալի կերպով տարբերվում են միմեանցից: Նա բացատրում էր իւրաքանչիւր պատկերի արտայայտած հոգեկան վիճակը. այդ րօպէին մոռանում էր իր ցաւը, նրա մէջ զարթնում էր նախկին արտիստը, մարած աչքերում սկսում էր փայլել ոգևորութեան հուրը, դէմքը պայծառանում էր, հանդարտ հառաչներ էր արձակում և, հայեացքն ուղղելով դէպի վեր, կարծես օգնութիւն էր խնդրում երկնքից, որ նորից արժանանայ բեմ դուրս գալու, նորից ապրի, որովհետև նրա համար առանց բեմի կեանքը կեանք չէ: Նա մեծ յոյս ունի, որ կառողջանայ, եթէ իրան աջողվի գարունը բացվելուն պէս ծովի վրա ճանապարհորդել մի քանի տեղեր:

Երբ խօսակցութիւնն ընդհատվեց, զգացինք որ սենեակը բաւական ցրտել է. վառարանն չիջել էր, պատուհանների արանքից և անկիւններից ցուրտ օդ էր փչում. պատերն այնքան բարակ են, որ սենեակը տաք պահելու համար շարունակ պէտք է կրակը վառ պահել. ծառան մի քանի կտոր փայտ ձգեց վառարանը և մենք խօսակցութիւնը շարունակեցինք: Դէպքից օգուտ քաղելով խօսեցինք նրա առողջանալու միջոցների մասին: Նա սովոր է շաբաթը երկու անգամ գնալ Պէօյիւք-տէրէից Պերա՝ երկու ժամվայ ճանապարհ, մասնագէտ բժշկի մօտ: Վերջերս սկսել է այցելել ռուսաց հիւանդանոցի բժիշկներից մէկը տեղացի երիտասարդ պ. Վաղինսկի, Պօլսում Ադամեանի միակ այցելուի միջոցով: Այցելել է նաև ռուսաց դեսպանատան գինւորական կցորդը, և նկատելով բնակարանի անյարմարութիւնները, միջնորդել է ռուսաց հիւանդանոցի վարչութեանը, որ այնտեղ Ադամեանին տրվի առանձին սենեակ, խնամք և բժշկութիւն: Երբ այդ մասին խօսեցինք Ադամեանի հետ, նա դժուարութիւններ ցոյց տուեց հիւանդանոց փոխադրվելու, բայց գուցէ համաձայնի: Ադամեանը այնքան չէ հաւատում բժշկական միջոցներին, որքան բնական պայմանների բարեբար ազդեցութեանը, ուստի և ցանկանում է ճանապարհորդել:

Դրա համար, ինչ ասել կուզէ, հարկաւոր է փող. Թիֆլիսից և Մոսկվայից մինչեւ այժմ ստացվել է շատ քիչ, այն ինչ շատ էր սպասվում. պօլսեցոց վրա յոյս դնել չէ կարելի. արդեօք Ադամեանի տաղանդը պաշտող, նրա վրա ծաղկեփնջերի և պսակների անձրև տեղացող ռուսահայ հասարակութիւնից էլ պէտք է յոյսը կտրէ տառապող Ադամեանը:

Վերջին շոգենաւը մեկնում էր դէպի Պօլիս. Ադամեանին առողջութիւն մաղթելով բաժանվեցանք միմեանցից:

Մ. Դ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Հեռագիրը մեզ լուր բերեց Բերլինից, որ այս օրերս վախճանվեց գերմանական պարլամենտական յայտնի գործիչ Վինդհօրստ: Նա մօտաւորապէս ութսուն տարեկան մարդ էր և Գերմանիայի միութիւնից առաջ Հանօվէրում մինիստրի պաշտօն էր վարում: Հանգուցեալը նշանաւոր գործիչ էր, որպէս Գերմանիայի կաթօլիկ կուսակցութեան պարագլուխ և երդուեալ թշնամի իշխան Բիսմարկի: Գերմանական ռէյխստագում Վինդհօրստ կենտրօնի (կաթօլիկ) կուսակցութեան պարագլուխ էր և տարիների ընթացքում անհաշտ և կատաղի կռիւ էր մղում բիսմարկեան քաղաքականութեան դէմ: Վինդհօրստ յայտնի էր որպէս նշանաւոր հռետոր և շատ անգամ իր ճարտար լեզուով նեղն էր գցում Բիսմարկին Րէյխստագի նիստերի ժամանակ:

—Սերբիայի նախկին թագաւոր Միլան մեղադրում է Գարաշանինին պեղծումների համար և պահանջում է, որ Գարաշանինն ձերբակալվի:

—Աթէնքի լրագիրները հաղորդում են, որ անգլիական և աւստրիական նաւատորմերը շուտով գալու են Սալօնիկի:

—Անգլիայի ափերում սաստիկ փոթորիկներ են եղել, որոնց պատճառով բազմաթիւ նաւեր խորտակվել են:

—Վիլհելմ կայսրը ընդունել է Գօսլէր մինիստրի հրաժարականը:

—Լօնդօնից «Րէյտէրի» գործակալութեանը հեռագրում են հետևեալը. «Կրէտէ կղզու վրա թագաւորող անկարգութիւնների մասին, արտաքին գործերի մինիստրի օգնական Ֆէրգիւսօն երէկ յայտնեց համայնքների ժողովում, թէ ինքն չէ կարող ասել, որ այնտեղ նոր անկարգութիւններ են կատարվել, բայց քրիստոնեաների և մահմետականների սպանութեան դէպքեր քիչ չեն և այդ յանցանքներից մի քանիսը վերագրում են թիւրք ժանդարմներին»:

—Աւստրիական մինիստր-նախագահ կոմս Տաաֆէ այժմ բանակցում է պարլամենտական կուսակցութիւնների պարագլուխների հետ և մշակում է գահական ճառը: Աւստրիական րէյխսրատում ամենազօրեղ կուսակցութիւնը լինելու է գերմանական-ազատամիտ կուսակցութիւնը, սակայն համեմատելով բոլոր միւս կուսակցութիւնների հետ, միասին վեր առած, նա պարլամենտում փոքրամասնութիւն կը կազմի:

„ՄՇԱԿԻ“ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 1 մարտի: Այսօր, պալատական պաշտօնեաների ներկայութեամբ, Պօղոս-Պետրոսի տաճարում հոգեհանգիստ կատարվեց ի յիշատակ Ալէքսանդր II կայսրի:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 մարտի: Երէկ Թագաւոր կայսրը, Թագուհի կայսրուհին, Մեծ իշխանները և Մեծ իշխանուհիները ներկայ էին Պօղոս-Պետրոսի տաճարում Ալէքսանդր կայսրի յիշատակին կատարվող հոգեհանգստին:—Երէկ տեղի ունեցաւ տիկին Սորուտոնի թաղումը, որն եղել է Թագաւոր կայսրի և Նրա Օգոստափառ Եղբայրների դայեակը: Կայսրը և Մեծ իշխանները գնում էին դագաղի ետևից, իսկ կայսրուհին և Մեծ իշխանուհիները կառքով էին գնում:—«Гражданинъ» լրագիրը լսել է, որ Սիբիրի երկաթուղու գծի շինութիւնը եւթադրութիւն կայ սկսել մայիսի սկզբից: Ինժեներների առաջին խումբն արդէն ճանապարհ է ընկել:

ՊԱՐԻԶ, 2 մարտի: Նիւ-Ֆաունդլէնդի վերաբերեալ կազմած միջնորդ դատարանին կը մասնակցեն երեք օտարերկրացի իրաւաբաններ՝ ռուս, նորվեգացի և շվէյցարացի:

ԲԵՐԼԻՆ, 2 մարտի: Վինդհօրստ վախճանվեց:—Ընդունելով Էլզասի պատգամաւորութիւնը, կայսրը շնորհակալութիւն յայտնեց հաւատարմական զգացմունքների արտայայտութեան համար և խոստացաւ թեթեւացնել նրանց դրութիւնը, և այդ բանն այնքան շուտ տեղի կունենայ, որքան Էլզաս-Լօթարինգիայի ազգաբնակութիւնը կարտայայտի կատարեալ միութիւն կայսրութեան հետ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 3 մարտի: Պաշտօնական հեռագիրը հաղորդում է, որ Թագաժառանգ Ցեսարեվիչը ճանապարհորդեց կղզու խորքերը և մարտի 2-ին ուղևորվեց Բատավիայից Բանգկօկ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 մարտի: «Новое Время» լրագիրը լսել է, որ Մոսկվայի զինուորական շրջանի զօրքի հրամանատար գեներալ Կոստանդա կը նշանակվի Մոսկվայի ժամանակաւոր գեներալ-նահանգապետ, մինչեւ Մեծ իշխան Սէրգիէյ Ալէքսանդրովիչի Մոսկվա գալը, որը տեղի կունենայ, ինչպէս ասում են, Զատկի մօտերքին:

ՆԻՒ-ՕՐԼԷԱՆ, 4 մարտի: 19 սիցիլիացիներ, որոնք դատի էին ենթարկված՝ պօլիցիայի գլխաւոր Գեննէսի սպանութեան համար մեղադրվելով, երդվեալների կողմից արդարացան. այդ պատճառով 2,000 հոգուց բաղկացած ամբոխը մտաւ բանտը և արդարացրածներից մի քանիսին հրացանի բռնեց, իսկ միւսներին կախեց:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 5 մարտի: Խօրվատիայի գիւղատնտեսական ընկերութիւնը հրաւիրել է մեր գիւղատնտեսական ընկերութիւնները՝ մասնակցել 1891 թւի մայիսին Զագրեբի երկրագործական ցուցահանդիսին:

ՍՕՖԻԱ, 5 մարտի: Անցեալ գիշեր Նէապօլում վախճանվեց բուլղարական նախկին զինուորական մինիստր Մուտկուրօվ:

ՊԱՐԻԶ, 5 մարտի: Գեներալ Կամպէնօն վախճանվեց:

ՊԱՐԻԶ, 5 մարտի: Նիւ-Ֆաունդլէնդի վերաբերեալ անգլօ-ֆրանսիական համաձայնութեան միջնորդ մասնաժողովի անդամ է նշանակված, ի միջի այլոց, Պետերբուրգի համալսարանի պրօֆէսոր Մարտենս:

ԵԱԿՈԲՇՏԱԴՏ, 6 մարտի: Երէկ այստեղ եկած Բալթեան միաբանութեան նախագահ, գաղտնի խորհրդական Գալկին-Վրասսկի և Կուրլանդիայի նահանգապետը, ուղղափառութեան կողմնակիցների ներկայութեամբ, վերականգնեցին երկու դար առաջ գոյութիւն ունեցող ս. Նիկողայոս սքանչելագործի միաբանութիւնը:

ԱՍԽԱԲԱԴ, 6 մարտի: Անդրկասպեան Վասիլև-Վիատսկի ձեռնարկեց մշտական թատրօնի կառուցման քաղաքային այգում:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 4 մարտի: Ներքին փոխառութեան մարտի 2-ին կատարված տիրաժի ժամանակ հետևեալ տոմսերը տարան գլխաւոր գումարները:

№ սերիայի	№ տոմսի.	Գումարը	№ սերիայի	№ տոմսի	Գումարը
13,951	21	200,000	11,869	32	1,000-ական
890	33	75,000	11,572	4	
5,581	33	40,000	9,986	39	
585	12	25,000	15,037	41	
11,252	41	10,000	4,849	11	
980	35	10,000	16,520	11	
8,583	41	10,000	9,508	15	
12,701	44	8000-ական	12,430	11	
10,246	24		16,252	17	
18,451	18		2,442	13	
18,078	42		5,650	10	
5,468	10		5,622	5	
5,787	37	5,000-ական	6,980	3	
11,113	39		3,315	3	
8,766	49		16,419	15	
10,512	12		15,596	15	
14,602	28		7,757	32	
2,423	35		607	45	
15,085	27		8,463	34	
8,073	46		11,114	18	

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ.

Մարտի 5-ին

Լօնդօնի վրա 10 ֆունտ արժէ . .	84 ր.	55 կ.
Բերլինի վրա 100 մարկ — . .	41 »	52 »
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ — . .	33 »	50 »
Ոսկի — — արժէ . .	6 »	79 »
Մաքսային կուպօններ — . .	135 »	50 »
Արծաթ — — — . .	1 »	06 »
Բօրսային զեղչօնաներ — . .	$3^3/_4$ և $5^0/_0$	»
Պետ. բանկի $5^0/_0$ տոմս — . .	103 »	37 »
— — — — 2-րդ —	102 »	12 »
— — — — 3-րդ —	102 »	25 »
— — — — 4-րդ —	102 »	25 »
— — — — 5-րդ —	102 »	25 »
— — — — 6-րդ —	102 »	25 »
$6^0/_0$ ոսկեայ ռէնտա	145 »	— »
$4^0/_0$ ոսկեայ փոխառութիւն	— »	— »
Արևելեան $5^0/_0$ փոխառ. 1-ին շրջ.	102 »	62 »
— — — — 2-րդ —	102 »	50 »
— — — — 3-րդ —	103 »	— »
Ներքին $5^0/_0$ առաջին փոխառութ.	239 »	25 »
— — երկրորդ —	223 »	50 »
Պետական. երկաթուղային ռէնտա .	104 »	50 »
$5^1/_2{}^0/_0$ ռէնտա	100 »	— »
$4^0/_0$ ներքին փոխառութիւն	99 »	75 »
$5^0/_0$ դրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	102 »	— »
$5^1/_2{}^0/_0$ վկայակ. գիւղ. հող. բանկի.	103 »	25 »
$4^1/_2{}^0/_0$ գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մետալ. .	139 »	50 »
— — — թղթադ.	101 »	50 »
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ. ընկերութեան օբլիգացիաները. .	101 »	87 »
Մոսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ.	101 »	— »
Օդեսայի — — .	101 »	50 »
Թիֆլիսի — — .	— »	— »
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	— »	— »
— — Քութայիսի — — .	— »	— »

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է։

Խմբագիր-հրատարակող՝ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
MESSAGERIES MARITIMES
(ՄԵՍԱԺԵՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

Կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ԼՕՆԴՕՆԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 8/20 մարտի դուրս կը գնայ ԲԱԹՈՒՄԻՑ GUADALQUIVIR (ԳՈՒԱԴԱԼԿ-ՎԻՎԻՐ) շոգենաւը, նաւապետ BERNARD (ԲԵՐՆԱՐ) դէպի Կ. Պօլիս, Մարսէլ, Հավր, Լօնդօն, մտնելով և միջանկեալ նաւահանգստները։

Ագէնտները՝ ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԷՐ, ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ ԳԷՈՐԳ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆՑ, իսկ ԲԱԳՈՒԻ մէջ՝ ԳՕԼԴԼՈՒՍՏ։ 2—2

Լոյս տեսաւ և վաճառվում է, Մոսկվայում տպագրված

„Ս Ո Խ Ա Կ“

ազգային լիակատար երգարանի

ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՏՈՐԸ

Այս հատորի մէջ, բացի բոլոր գործածական երգերից, տպագրված են և նոր երգեր, և բանաստեղծութիւններ, և, երգերին վերաբերեալ քանի մի արձակ գրուածքներ, թւով 282։ Չը նայելով գրքի մեծութեանը, իւրաքանչիւր օրինակի գինն է, Բագուի մէջ, 1 րուբլի, իսկ դրսի քաղաքների համար, ճանապարհածախսով՝ 1 ր. 20 կ.։ Օտարաքաղաքացի ցանկացողները դիմելու են Բ ա գ ու, „Սոխակի“ հրատարակիչ Գրիգոր քահանայ Գրիգորեանցին՝ այս հասցէով.

Священнику Григорію Григоріанцъ, Баку. 4—4

„ՄՇԱԿ“ լրագրի ընթերցողներն այդ լրագրի № 6-ի մէջ կարդացած կը լինեն ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ գաւառի Ջ.ԱՀՈՒԿ գիւղի ծխական-դպրոցում հիմնված ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ մասին։

Այժմ խոնարհաբար խնդրում եմ յարգելի ընթերցողներին, որ ուշադրութիւն դարձնեն նոր բացված գրադարանի վրա և չը գլանան գրքեր նուէր ուղարկել այդ աղքատիկ գրադարանին։

ՀԱՍՑԷՆ. Нахичевань, (Эрив. губ.) Джаукскому Армянскому церковному училищу. Ուսուցիչ Ստ. ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ. 3—3

ՍԵԴՐԱԿ ԹԱՐԱՅԵԱՆՑԻ

ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

ԲԱԳՈՒ քաղաքում ընդունվում են ամէն տեսակ գրքեր կօմիսիայով վաճառելու համար. Հասցէն. Баку, книжная торговля, Седрака Тараянца. 4—10 (և. չ.)

ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԱՐԻՍՏԱԿԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍԵԴՐԱԿԵԱՆՑԻ

Մասն առաջին. ՀԱՍ ՈՒ ՉՀԱՍ

Մասն երկրորդ ԼՈՒԾՈՒՄՆ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԵԱՆ

Գերապատիւ եպիսկոպոսի այս աշխատութեան մէջ հետազօտված է՝ 1) Ամուսնութեան խորհուրդը և նրա մասին կանօնադրութիւնը հեթանոսութեան ժամանակներում. 2) Նոյնը քրիստոնեայ եկեղեցու մէջ։ Այդ ընդհանուր տեսութիւնից յետոյ՝ հեղինակի գլխաւոր և միակ նպատակն է ցոյց տալ Հայոց եկեղեցու կանօնադրութիւնը ամուսնական խնդիրների վրա։

Գիրքը ծախվում է Թիֆլիսի կենտրօնական գրավաճառանոցում.
Գինը, առանց ճանապարհածախսի, 1 րուբլի։ 7—7

Մի պատուաւոր ԸՆՏԱՆԻՔ կամենում է իր մօտ պահել գիշերօթիկ մանուկներ՝ աշակերտներ կամ աշակերտուհիներ։ Ընտանիքի զաւակները՝ դուստրը և որդին, որոնք ուսանում են գիմնազիաներում, առաջինը 8-րդ, իսկ երկրորդ 6-րդ դասարանում, կարող են պատրաստել աշակերտներին ուսումնարանների սորբին դասաների համար և թոյլերի հետ կրկնութիւններ անել, նմանապէս պարապել նրանց հետ և Հայոց լեզուից։ Հասցէն հարցնել „Մշակի“ և „Աղբիւրի“ խմբագրատներում։

4—10

ԾԱԽՎՈՒՄ Է
ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԴԵՂԱՏՈՒՆ

ՍԱԼԻԱՆՈՒՄ, Բագուի նահանգում։ Պայմանների մասին տեղեկանալ ԲԱԹՈՒՄ քաղաքում, Բեյլիգեօնի գեղագործից։ 2—3 (շ. հ. և.)

„ՄԻՇՈՒՆԱՑ“

ՄԿՆԵՐ ԿՈՏՈՐԵԼՈՒ ՌԻՍ ԳՈՒՍՏԱՆԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

գլխաւոր պահեստը գտնվում է Թիֆլիսում և Բագւում, Բարձրագոյն հաստատված դեղատան ապրանքների վաճառման Կովկասեան ընկերութեան մօտ։ 25—50 (հ)

Մ. Գ. ՑԷՑՏԼԻՆԻ

ԺԱՄԱՑՈՅՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱԶԻՆԻ

ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ

Գալատի այգու դիմաց, անկիւնի մագազինում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոր ոսկեայ, նիկելեայ, պօղպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԷՆՍՆԷՆԵՐ և ԼՕՐՆԷՏՆԵՐ։ Թատրօնական և դաշտային ԲԻՆՕԿԼՆԵՐ, ՋԵՐՄԱՉԱՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կախելու և թէ վաննաների համար։ Վերաստուգված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄԱԼ ջերմաչափեր։ Լօրնէտի և պէնսնէի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետալական թելեր։

Ակնոցներ և պէնսնէներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով։

Մագազինում յանձն են առնում նմանապէս փչացած իրերի նորոգելը և ապակիների դնելը։

ԳՆԵՐԸ ամենաչափաւոր են։ 4—50 (հ)

ՊՐՕՎԻԶՕՐ Ա. ՇՏԷԽԷՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
ԱՏԱՄՆԵՐԻ ՑԱՒԻ ԵՒ ՓՉԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ

ՊՕԴՕԼԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԴԵՂ ԿԱԹԻԼՆԵՐ 50 ԿՈՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈԿԱՑԻՆԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ԷԼԻԿՍԻՐ 80 ԿՈՊ.
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՏԱՄՆԱՅԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՈՊ.

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍՏ. ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ դեղագործական ապրանքների կովկասեան ընկերութեան մէջ և պ. պ. Շահպարոնեանցի, Մակէերի, Սէնշիկօվսկու և Ագմուրօվի դեղատներում.

Зубныя капли: кор. 50 к.
Зубной порошокъ: кор. 30 к.
Зубной эликсиръ: фл. 80 к.
А. ШТЕХЕРЪ

50—52 (Հ.)

РАЗОСЛАНЪ ПОДПИСЧИКАМЪ

10-й ВЫПУСКЪ
НАСТОЛЬНАГО ЭНЦИКЛОПЕДИЧЕСКАГО СЛОВАРЯ

слова отъ Барменъ» до Беза) 12 портретовъ (Барнай, Баррасъ, Бартоломео, Бартъ, Барятинскій, Батюшковъ, Бахъ, Бебутовъ и др.) 17 рисунк. въ текстѣ. Отдѣльные выпуски продаются во всѣхъ книжныхъ магазинахъ по 30 и 40 к., смотря по разбору бумаги. Подписка продолжается: за 14 выпусковъ съ пересылкой и доставкой на домъ, на лучшей бумагѣ —5 р. 80 к., на обыкновенной—4 р. 40 к., исключительно въ Главной конторѣ Словаря. Москва, Тверская, Гнѣздниковскій пер., д. Мартыновой. Выписывающіе выпуски отдѣльно, прилагаютъ по 10 к. за пересылку на каждый выпускъ, почтовыми марками. 3—3

ВЫСОЧАЙШЕ УТВЕРЖДЕННОЕ
ТОВАРИЩЕСТВО
МЕХАНИЧЕСКАГО И ЧУГУННО-ЛИТЕЙНАГО ЗАВОДА

БЕЛЛИНО-ФЕНДЕРИХЪ
ВЪ ОДЕССѢ.

Складъ и производство сельско-хозяйственныхъ и заводскихъ машинъ и орудій, какъ-то:

Постоянныхъ паровыхъ машинъ и котловъ разныхъ системъ и силъ, Мукомольныхъ мельницъ и всякаго рода принадлежностей къ нимъ. Щеретовокъ, вальцовыхъ поставовъ крупосѣекъ, буратовъ и всякихъ другихъ мельничныхъ машинъ системы Г. Даверіо. Лѣсопильныхъ станковъ съ пилами. Конныхъ молотилокъ, и приводовъ, вѣялокъ, соломорѣзокъ, кукурузныхъ молотилокъ—ручныхъ, конныхъ и паровыхъ Прессовъ для винограда и сѣна. Маслобоекъ, брандспойтовъ и пасовъ. Конныхъ грабель «Голинсвортъ».

Производство котельныхъ работъ и отливка изъ чугуна и мѣди.

Выполненіе всякаго рода заказовъ для паровыхъ вальцовыхъ мельницъ, винокуренныхъ, пивоваренныхъ, сахарныхъ и другихъ заводовъ, вагоны для конножелѣзныхъ дорогъ.

Складъ локомобилей, паровыхъ молотилокъ, конныхъ молотилокъ со штифтовыми барабанами и конныхъ приводовъ извѣстной фирмы Клейтонъ и Шутлівортъ въ Линкольнѣ и Вѣнѣ.

Главный складъ жатвенныхъ машинъ и косилокъ «Желѣзная рама» и «Континенталь» Джонстона.

Единственный складъ вальцовыхъ станковъ Г. ДАВЕРІО въ Цюрихѣ.

Заводъ имѣетъ свой собственный эллингъ для постройки пассажирскихъ и буксирныхъ пароходовъ, паровыхъ катеровъ, баржъ и проч. и принимаетъ заказы на поднятіе на эллингъ судовъ для исправленія или окраски подводныхъ частей и ихъ корпусовъ.

Агентъ въ Ростовѣ н/Д. Г. Я. Золотухинъ, Николаевскій пер. д. Арт. Яблокова, противъ Реальнаго училища кв. № 8.

50—100 (և. չ.)

Дозволено цензурою, Тифлисъ, 6 Марта 1891 г. Типографія Каппел. Главнонач. Гражданск. частью на Кавказѣ, Лорисъ-Меликовская ул., д. каз.